

Bemesten van graslanden met natuurwaarden

Emiel Brouwer

Effecten van bemesting op graslandnatuurtypen

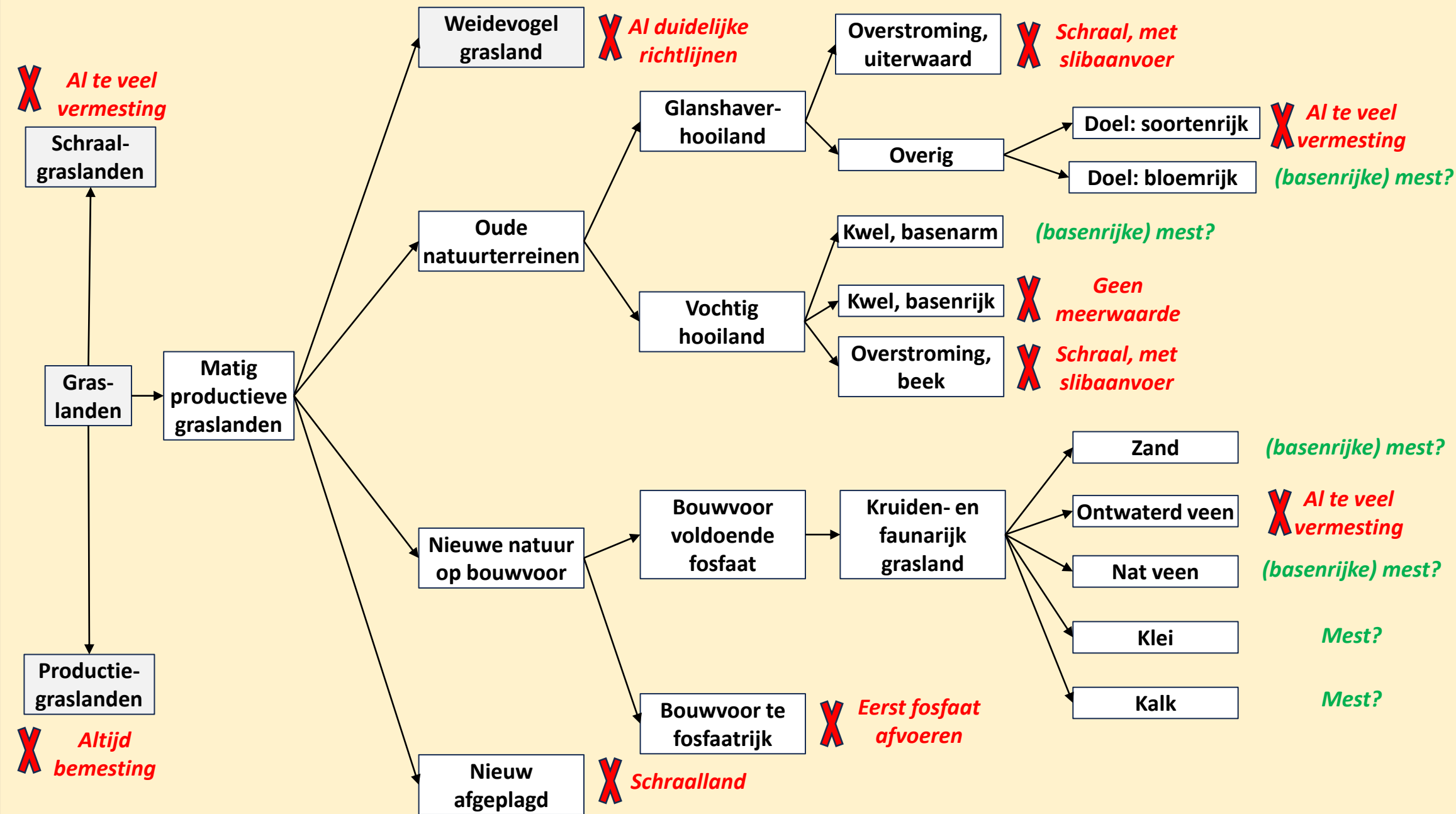
**Beheeradvies voor de Index Natuur en Landschap door OBN
Deskundigenteam beekdallandschap, nat zandlandschap en
cultuurlandschap**

Celine Roodhart – Roodhart Veldwerk, DT Cultuurlandschap
Camiel Aggenbach- Paludosa Research, DT Beekdallandschap
Emiel Brouwer – B-Ware, DT Nat Zandlandschap
Sjaak Hoogendoorn-DT Cultuurlandschap

Wat gaan we doen komende drie kwartier?

1. Bepalen voor welke typen graslanden de wel/niet mesten vraag geldt
2. De toegevoegde waarde inschatten van bemeste varianten voor deze typen
  - Werkwijze:
    - Kapstok met inschatting vanuit ecologie
    - Deze nemen we stapsgewijs door voor commentaar & aanvullingen
  - Producten:
    - Betere afbakening van de discussie: waar speelt deze en wat houdt deze in?
    - Verkenning mogelijkheden bijeen brengen agrarische en ecologische invalshoek
    - Vaststellen kennislacunes / situaties waar iets uitgetoetst (en vastgelegd!) moet worden

Mogelijke voor- en nadelen bemesting

- Nadelen
  - Veel graslanden al te voedselrijk: “vermesting”
  - Mest werkt vaak verzurend
- Maar ook mogelijke voordelen, vooral van stalmest:
  - Ander bodemleven; afbrekers voedselrijk organisch materiaal (incl. wormen)
  - Lossere bodemstructuur (klei/leem)
  - Geen/minder tekorten voor relatief eutrafente kruiden
  - Hierdoor eetbaarder voor insecten
  - Indien basenrijk: tegengaan verzuring

Graslanden en bemesting/voedselrijkdom

X Al te veel
vermesting

Schraal-
graslanden

- Schraalgraslanden (fase 5 of verder): doorgaans al vermestingsprobleem

- Bemestende factoren, o.a.:

- Stikstofdepositie
- Fosfaatmobilisatie
- Fosfaatresten uit landbouw
- Stikstoffixatie planten
- Voedselrijk grondwater
- Veenafbraak

Gras-
landen

Matig
productieve
graslanden

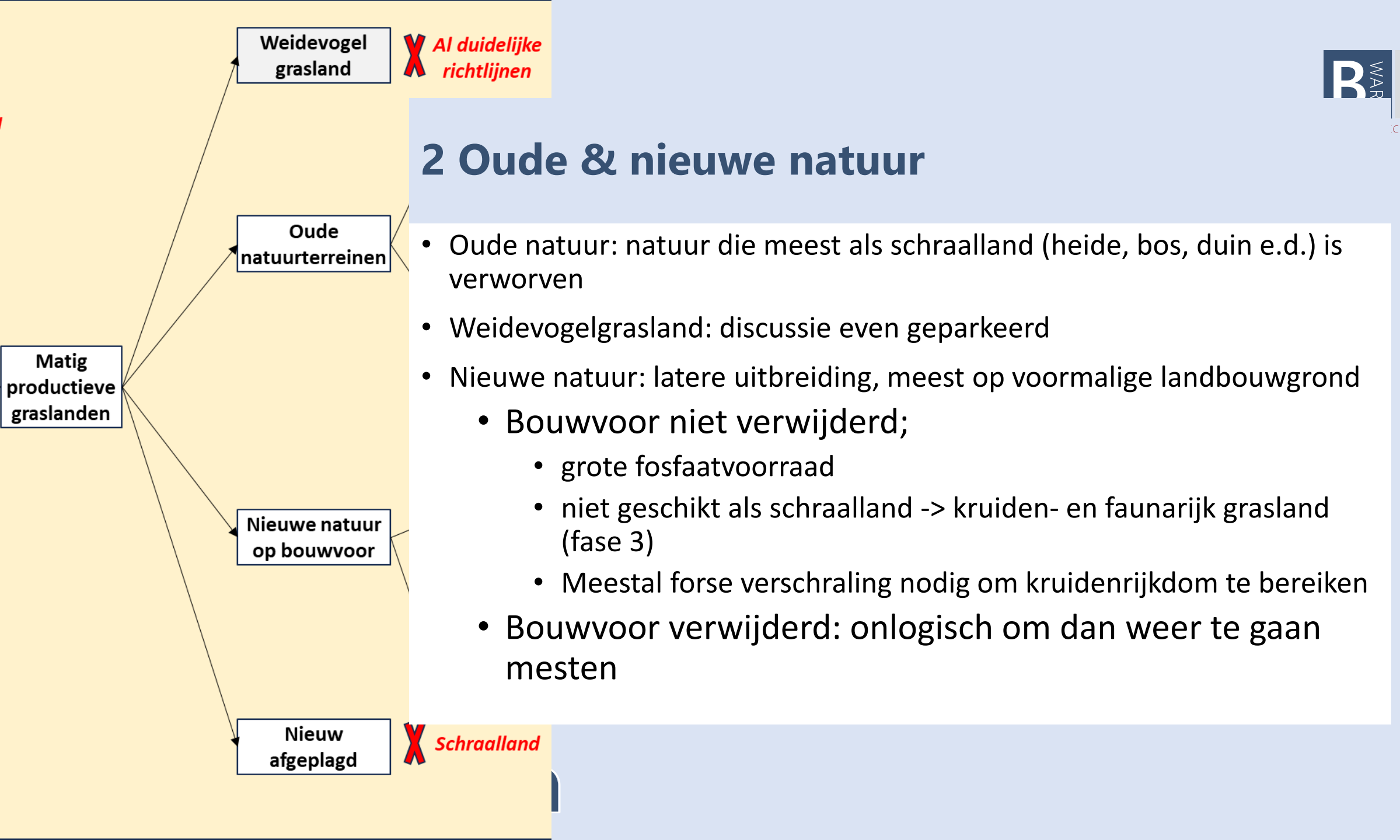
- Tussencategorie: matig productief -> 4 typen (fase 3, 4): hier komt het aan op de details

Productie-
graslanden

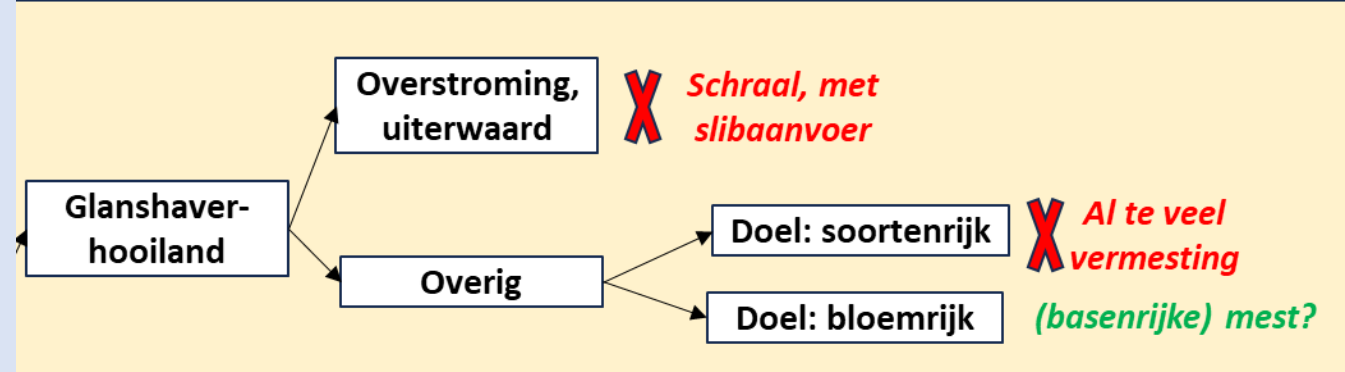
- Productieve graslanden (soortenarm, fase 0, 1): moeten bemesting hebben

X Altijd
bemesting

2 Oude & nieuwe natuur

3a: Glanshaverhooiland

- In principe zeer soortenrijke vegetaties (fase 4) die onder de huidige omstandigheden niet beter worden van mest
- Glanshaverhooiland optimaal op stroomruggen in rivierengebied, met enige aanvoer basen/voedingsstoffen door water. Extra mest ongewenst
- Maar: overgangen naar bloemrijk grasland op klei (klei op veen, basenrijk zand) in allerlei terreinen:
  - Wellicht profiteert hier een wat soortenarmer, maar ook bloemrijk type van enige basenrijke stalmest (fase 3 tot 4?)

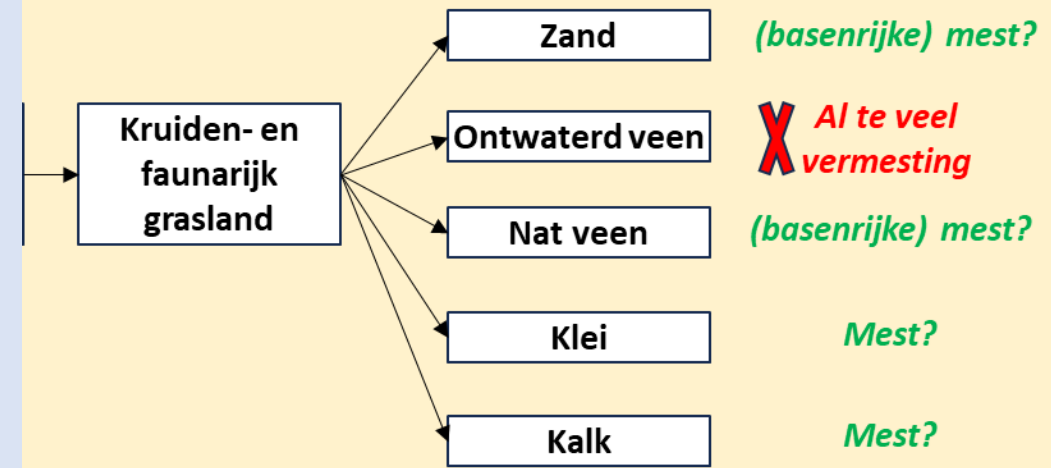

3b: Vochtig hooiland

- Nat door overstroming: doorgaans al aan voedselrijke kant (slib, voedselrijk water)
- Nat door grondwaterinvloed
  - Basenrijk grondwater (bijv. Dotterbloemhooiland). Geen meerwaarde mest?
  - Basenarm grondwater (verzuringsgevoelig). In bepaalde gevallen basenrijke mest?, bijvoorbeeld als ontwikkeling “vastloopt” in dominantie weidehaakmos, haarmos, moerasstruisgras, zwarte zegge

4 Kruiden- en faunairijk grasland

- Op zand: keuze tussen zeer sterk verschralen (heischraal) of matig voedsel- en basenrijk houden (bloemrijk grasland)
  - Indien bloemrijk grasland, dan is basenrijke mest een te overwegen optie
- Op veen: bij ontwatering al voedselrijke situatie door veenafbraak
  - Indien voldoende nat, dan bloemrijk grasland mogelijk te combineren met enige bemesting
- Op klei: mogelijk overwegen gunstige effecten indien klei de directe P-beschikbaarheid laag kan houden
- Op kalk (krijtverwering, kalkrijke loss) meerwaarde bemesting zeer twijfelachtig:
  - Op kalk komen van nature vooral “schrale” vegetaties voor: kalkgrasland, glanshaverhooiland, associatie Ruige weegbree & Aarddistel
  - Door fosforlast uit verleden blijft ontwikkeling beperkt tot Kr. & f. rijk grasland. Effect bemesting?

**Bedankt voor
uw aandacht
(en hulp)**

